

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Inițiativa pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre în Mediterana de Vest”

[COM(2017) 183]

(2018/C 129/14)

Raportor: **domnul Dimitris DIMITRIADIS**

Sesizare	Comisia Europeană, 31.5.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	REX
Data adoptării în secțiune	7.11.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	6.12.2017
Sesiunea plenară nr.	530
Rezultatul votului	159/1/1
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Evoluția durabilă din punct de vedere social și ecologic a bazinelor maritime și a zonelor de coastă, prin contracararea disparităților existente și asigurarea conservării diversității culturale și a biodiversității, este de o importanță crucială. Mai mult, este unul dintre domeniile care oferă cele mai multe ocazii pentru instituirea unor sisteme de cooperare transnațională, în interiorul și în afara UE. În acest sens, CESE sprijină pe deplin inițiativa specifică pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre în Mediterana de Vest și invită instituțiile europene să încheie ciclul de consultare și să înființeze grupul operativ relevant.

1.2. CESE consideră că succesul acestei inițiative necesită o bună comunicare și un climat de cooperare adecvat între statele implicate, precum și între instituțiile europene. Uniunea pentru Mediterana este invitată să joace un rol important în conectarea eficientă a tuturor părților implicate.

1.3. CESE recunoaște necesitatea de a extinde inițiativa în următoarele trei moduri:

1.1.1. Pe lângă domeniile de acțiune alese în cadrul inițiativei specifice – 1. creșterea siguranței și a securității spațiului maritim; 2. o economie albastră inteligentă și rezilientă și accentul pus pe dezvoltarea competențelor, cercetare și inovare; 3. o mai bună guvernanta a mării –, CESE sugerează o nouă extindere tematică a inițiativei către biodiversitate, conservare și comunicarea interculturală, precum și o strategie mai concretă pentru sprijinirea activităților productive mici și foarte mici (la scară mică).

1.1.2. În plus, CESE consideră că va fi deosebit de important să se includă evoluția progresivă a sistemelor de învățământ profesional și universitar și cooperarea transnațională dintre acestea, ca spațiu orizontal de intervenție, sporind eficiența celorlalte domenii ale economiei albastre. În acest sens, ar trebui adoptată abordarea strategică macroregională.

1.1.3. Siguranța maritimă (a transporturilor), aspectele de securitate, creșterea economică durabilă și conservarea culturală și a mediului nu vor fi tratate eficient pe termen lung dacă ignorăm faptul că Mediterana este o unitate istorică, economică și ecologică ⁽¹⁾. Prin urmare, chiar dacă tensiunile geopolitice accentuate și exacerbarea conflictelor din partea

⁽¹⁾ În raportul recent publicat al WWF „Reviving the Economy of the Mediterranean Sea – Actions for a sustainable future” (Relansarea economiei Mării Mediterane – Acțiuni pentru un viitor durabil), autorii susțin, în primul rând, necesitatea unei abordări holistice și, în al doilea rând, „contribuția majoră a Mării Mediterane la PIB-ul regional și faptul că resursele sale naturale reprezintă un atu enorm pentru economia albastră nu numai în regiune, ci și la nivel mondial”.
(a se vedea pagina 7 din raport, http://www.wwf.gr/images/pdfs/Reviving_Mediterranean_Sea_Economy_Full%20rep_Lowres.pdf).

estică a bazinului maritim explică de ce inițiativa începe în Mediterana de Vest, ea ar trebui înțeleasă ca o aplicație-pilot, care poate oferi experiențe utile și bune practici, urmând să fie extinsă, într-o abordare holistică, la nivel mediteraneean (a se vedea și punctele 3.3, 3.4 și 3.5).

1.4. CESE preconizează că succesul inițiativei va necesita un nivel ridicat de coordonare transnațională și transversală. Politicile și programele pentru Mediterana puse în aplicare în ultimii douăzeci de ani au avut rezultate slabe și au lăsat neutilizate sume enorme din fondurile alocate, din cauza diferențelor de atitudine și a lipsei unei coordonări eficiente între instituțiile Uniunii și administrațiile publice din țările mediteraneene din afara UE și din cauză că, în unele cazuri, birocracia, sub pretextul transparenței, a creat bariere excesive în utilizarea fondurilor existente. Este nevoie așadar de un subproiect de asistență tehnică care să acopere următoarele aspecte:

1.4.1. O analiză comparativă aprofundată, care va identifica domeniile care se suprapun în multitudinea de inițiative existente cu obiective similare (dacă nu identice) (a se vedea punctele 3.9 și 3.10), pentru a economisi resursele și a optimiza rezultatele finale. CESE subliniază riscul de întârziere sau chiar anulare a punerii în aplicare a inițiativei, dacă nu există o definiție clară a obiectivelor pe termen mediu și lung și/sau nu există o definiție specifică a competențelor organismelor și instituțiilor participante.

1.4.2. Un plan general operațional, care va defini competențele Grupului operativ pentru economia albastră, instrumentele organizatorice/administrative specifice, rolurile distincte pentru instituțiile regionale, naționale și internaționale implicate, precum și un calendar bine specificat (a se vedea și punctele 4.5 și 4.6). Având în vedere că instituțiile de cercetare vor avea un rol semnificativ, autorul/autorii acestui plan general ar trebui să ia în considerare și eterogenitatea regională în ceea ce privește existența unui sector de cercetare și dezvoltare cu experiență și competent, precum și orice exemple existente de colaborare de succes în domeniul cercetării și dezvoltării de pe ambele țărmuri ale Mediteranei.

1.4.3. Planificarea și punerea în aplicare a unei strategii de comunicare suficient de ample, care va face publice conținutul Inițiativei pentru economia albastră și oportunitățile și perspectivele aferente, pentru: (i) a înregistra toate instituțiile și părțile interesate care pot fi incluse și/sau afectate, în special la nivel regional și local; și pentru (ii) a difuza informațiile relevante în rândul acestora.

1.5. În urma recomandărilor generale de mai sus, concluziile detaliate și propunerile relevante sunt următoarele:

1.5.1. CESE este de acord că, pentru a reuși în lupta împotriva criminalității și a terorismului, sunt necesare o colaborare mai eficientă în rețea a autorităților de frontieră terestre și maritime de pe ambele țărmuri, precum și schimbul și analiza sistematică a datelor, în strânsă colaborare cu Frontex și cu alte instituții transnaționale globale, cum ar fi Organizația Maritimă Internațională (OMI).

1.5.2. Cu toate acestea, având în vedere colaborarea în rețea a autorităților de frontieră terestre și maritime, CESE dorește să se acorde o atenție deosebită normelor de „bună guvernare” și necesității de a se lua în considerare în mod riguros drepturile omului, atât individuale, cât și colective (a se vedea și punctul 4.1).

1.5.3. Pentru ca amenajarea spațială și managementul zonei costiere să fie eficiente, ar trebui adoptat așa-numitul model cvadripartit la nivel transnațional și, în special, la nivel regional/local. Este necesară implicarea sporită a autorităților locale (municipalități și regiuni), precum și a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile, în domeniile lor de activitate. În acest scop, Comisia ar trebui să invite părțile interesate locale din sectorul public și privat la consultarea privind comunicarea și domeniile specifice de acțiune – siguranța și securitatea transporturilor, pescuitul, turismul și energia, coeziunea socială și durabilitatea mediului (a se vedea și punctele 4.2.1 și 4.3).

1.5.4. „Creșterea albastră”⁽²⁾ este una dintre principalele strategii pe termen lung pentru realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020 în materie de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii: pescuitul și acvacultura, (eco-)turismul de coastă, logistica maritimă (de o importanță sporită pentru Marea Mediterană, ca urmare a actualelor evoluții geopolitice și economice), biotehnologia marină, energia oceanică și mineritul pe fundul mării oferă noi oportunități antreprenoriale complexe.

(2) https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth_ro

1.5.5. Întreprinderile mici și foarte mici, întreprinderile artisanale și cele familiale cu structuri organizaționale tradiționale, programele și activitățile operaționale reprezintă coloana vertebrală a economiilor locale de pe ambele țărmuri ale bazinului mediteraneean. În acest sens, colaborarea în rețea și sistemele de cooperare pentru producătorii mici și microproducători pot, de asemenea, să îmbunătățească reziliența și competitivitatea prin costuri, păstrând totodată diferențierea necesară a bunurilor și serviciilor pe care le oferă. Prin urmare, CESE consideră că, pe lângă antreprenoriatul inovator și avansat din punct de vedere tehnologic, este cel puțin la fel de important să se promoveze programe specifice și bine ajustate pentru activitățile economice tradiționale, ținând cont de particularitățile locale (a se vedea punctele 3.6, 3.7, 4.2.2, 4.2.3 și 4.2.4).

1.5.6. Întrucât sărăcia și șomajul în rândul tinerilor se pot agrava în anii următori, în special în țările din sudul Mediteranei, asigurarea unei mai bune corelări pe piața forței de muncă poate fi semnificativă, dar, cu siguranță, nu va fi suficientă pentru a face față problemelor legate de șomaj, coeziune socială și durabilitate socială. În acest sens, acțiunile de dezvoltare rezumate la punctul 1.5.5 sunt esențiale pentru crearea de noi locuri de muncă durabile și pentru îmbunătățirea standardelor de viață în domeniul specifice. Aceste acțiuni de dezvoltare trebuie să fie atent planificate, în cooperare cu instituțiile și autoritățile locale. Mai mult, aceste politici localizate reprezintă cea mai eficientă modalitate de a contracara factorii care stimulează migrația și, prin urmare, ar trebui înțelese ca un instrument major pentru abordarea fluxurilor migratorii în creștere și a problemelor socioeconomice rezultate pe ambele țărmuri, a chestiunilor conexe de siguranță și securitate, precum și a luptei împotriva criminalității și terorismului (punctul 1.5.1).

1.5.7. În ceea ce privește pescuitul, CESE consideră că: (i) ar trebui sporită flexibilitatea Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) pentru a elimina barierele dintre nivelurile administrației publice și (ii) ar trebui consolidat rolul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană, pentru a îmbunătăți situația încă deficitară a stocurilor de pește în cazul multor specii, în strânsă cooperare și coordonare cu țările mediteraneene din afara UE (a se vedea și punctele 4.3.4 și 4.3.5).

2. Contextul comunicării

2.1. În noiembrie 2015, „Conferința ministerială privind economia albastră”⁽³⁾ a Uniunii pentru Mediterana a adoptat o *Declarație* pentru dezvoltarea viitoare a economiei albastre⁽⁴⁾ prin consolidarea investițiilor în tehnologia relevantă, inovare, cunoștințe și competențe, precum și în guvernanta maritimă.

2.2. În octombrie 2016, miniștrii afacerilor externe ai *Dialogului 5+5* – Algeria, Libia, Mauritania, Maroc și Tunisia, plus Franța, Italia, Malta, Portugalia și Spania – au încurajat continuarea lucrărilor privind o inițiativă pentru dezvoltarea durabilă a economiei albastre, în cadrul Uniunii pentru Mediterana⁽⁵⁾.

2.3. Prezenta comunicare⁽⁶⁾ și cadrul de acțiune care o însoțește [SWD(2017) 130]⁽⁷⁾ sunt rezultatul acelei solicitări. Acestea și-au propus să utilizeze oportunitățile și să facă față provocărilor într-o regiune care necesită o coordonare multilaterală și o cooperare internațională ce trebuie extinse dincolo de granițele Uniunii Europene (UE).

2.4. În plus, inițiativa CE care stă la baza acestei comunicări se bazează pe experiența de lungă durată în ceea ce privește strategiile bazinului marin și cele macroregionale – a se vedea, de exemplu, Strategia Uniunii Europene pentru regiunea atlantică, Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice și Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice⁽⁸⁾. Inițiativa beneficiază, de asemenea, de dialogul regional desfășurat cu privire la economia albastră în cadrul Uniunii pentru

⁽³⁾ Pentru ordinea de zi a „Conferinței ministeriale privind economia albastră” a Uniunii pentru Mediterana, care a avut loc la 17 noiembrie 2015, a se vedea http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/10/Agenda_UfM_Ministerial-on-Blue-Economy_MARE-D1.pdf

⁽⁴⁾ A se vedea http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

⁽⁵⁾ Pentru o scurtă trecere în revistă a deciziilor adoptate de reuniunea miniștrilor afacerilor de externe din 28 octombrie 2016, a se vedea <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/> Pentru istoricul „Dialogului 5+5” din 2003, a se vedea http://westmediterraneanforum.org/wp-content/uploads/2013/09/131017_chronology5+51.pdf

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/com-2017-183_en.pdf

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2017-130_en.pdf

⁽⁸⁾ Pentru cele trei strategii regionale ale UE, a se vedea următoarele site-uri web: <http://www.atlanticstrategy.eu/> pentru Strategia Uniunii Europene pentru regiunea atlantică, <https://www.balticsea-region-strategy.eu/> pentru Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice (EUSBSR) și <http://www.adriatic-ionian.eu/> pentru Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR).

Mediterana (menționat mai sus), în cadrul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană⁽⁹⁾, al Convenției de la Barcelona privind protejerea mediului marin și a zonei de coastă a Mării Mediterane⁽¹⁰⁾ și al Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă⁽¹¹⁾, precum și de eforturile depuse pentru punerea în aplicare a Strategiei mediteraneene pentru dezvoltare durabilă⁽¹²⁾.

2.5. De asemenea, prezenta comunicare se aliniază la stadiul actual al dezbaterilor științifice și sociopolitice din întreaga lume. Economia albastră este deja unul dintre cele mai importante aspecte contemporane; în primul rând, datorită atuurilor importante și potențialului de creștere economică pe care le oferă mările și oceanele și, în al doilea rând, datorită faptului că durabilitatea mărilor și oceanelor este, la nivel global, un parametru major al conservării mediului⁽¹³⁾.

2.6. Comunicarea recunoaște necesitatea creșterii siguranței și securității, a creșterii economice durabile și a creșterii locurilor de muncă, precum și a conservării ecosistemelor și a biodiversității în Mediterana de Vest. Cu alte cuvinte, aceasta dorește să contribuie la promovarea dezvoltării economice durabile din punct de vedere social și ecologic în bazinul maritim, în zonele de coastă nordice și sudice, în porturile și orașele care constituie un sistem integrat pentru mobilitatea persoanelor și a mărfurilor, depășind cu mult discontinuitățile administrative și politice existente. În acest scop, comunicarea evidențiază provocări în trei domenii:

2.6.1. *Siguranța și securitatea activităților maritime*: în conformitate cu comunicarea, în Mediterana de Vest există zone în care traficul este congestionat și care se vor confrunta cu riscuri sporite (în ceea ce privește accidentele de transport) din cauza evoluțiilor geopolitice și economice viitoare, cum ar fi dublarea Canalului Suez. Pe de altă parte, problemele de securitate sunt deja semnificative – migrația neregulamentară este o dovadă a acestui fapt –, în timp ce se preconizează că tendințele socioeconomice și demografice actuale, împreună cu efectele schimbărilor climatice, vor amplifica concurența pentru resurse și instabilitatea geopolitică.

2.6.2. *Rate ridicate ale șomajului în rândul tinerilor, pe fondul îmbătrânirii forței de muncă din domeniul maritim*: comunicarea recunoaște un bine cunoscut „paradox al ocupării forței de muncă”, și anume o forță de muncă neexploată, pe de o parte, și locuri de muncă vacante neocupate, pe de altă parte, în special în sectoarele și industriile economiei albastre. Comisia consideră că situația actuală este în principal (dacă nu exclusiv) rezultatul unei necorelări. Prin urmare, se concentrează pe lipsa de dialog și cooperare între industrie și sistemul educațional.

2.6.3. *Interese divergente și concurențiale pe mare*: conform datelor prezentate în comunicare, Mediterana de Vest are cea mai mare biodiversitate din întregul bazin. Totodată, aici se concentrează aproximativ jumătate din PIB-ul mediteranean, în principal din activități maritime – turism, acvacultură, pescuit și transport –, ceea ce conduce la creșterea urbanizării costiere, la supraexploatarea stocurilor de pește, la poluare maritimă și la probleme mai ample, legate de conservare. Având în vedere caracterul transnațional al intereselor implicate și disparitățile socioeconomice grave, acești factori justifică pe deplin punctul de vedere al comunicării, conform căruia zona este „un spațiu care acumulează mari presiuni economice, demografice și de mediu”.

2.7. În ansamblu, Comisia recunoaște că actualul cadru de sisteme de cooperare de pe ambele țărmuri ale bazinului maritim nu s-a dovedit a fi îndeajuns de eficient. În acest sens, inițiativa abordează o necesitate existentă. Cu toate acestea, succesul în abordarea acestui aspect depinde de multe modificări și adaptări generale și specifice, dintre care vom încerca să prezentăm o bună parte în următoarele paragrafe.

3. Observații generale

3.1. CESE sprijină eforturile Comisiei de a consolida și dezvolta un lanț de producție și consum durabil din punct de vedere ecologic, de exemplu, prin utilizarea formelor nepoluante de surse de energie pentru desalinizare, prin promovarea eficienței energetice și a surselor de energie nepoluante în general, precum și prin promovarea și consolidarea transportului maritim ecologic. Acest lucru este deosebit de important, având în vedere potențialul enorm pentru activități antreprenoriale în zona de interes.

⁽⁹⁾ <http://www.fao.org/gfcm/en/>

⁽¹⁰⁾ Convenția privind protecția Mării Mediterane împotriva poluării (Convenția de la Barcelona) a fost adoptată la 16 februarie 1976 de Conferința plenipotențiarilor statelor costiere din regiunea mediteraneeană pentru protecția Mării Mediterane, care a avut loc la Barcelona. Convenția inițială a fost modificată prin amendamentele adoptate la 10 iunie 1995 [UNEP(OCA)/MED IG.6/7]. Aceasta a intrat în vigoare la 9 iulie 2004.

⁽¹¹⁾ https://www.un.org/pga/wp-content/uploads/sites/3/2015/08/120815_outcome-document-of-Summit-for-adoption-of-the-post-2015-development-agenda.pdf

⁽¹²⁾ https://planbleu.org/sites/default/files/upload/files/smdd_uk.pdf

⁽¹³⁾ A se vedea raportul WWF realizat în 2017 cu sprijinul Boston Consulting Group „Reviving the Economy of the Mediterranean Sea – Actions for a sustainable future” (Relansarea economiei Mării Mediterane – Acțiuni pentru un viitor durabil) http://www.wwf.gr/images/pdfs/Reviving_Mediterranean_Sea_Economy_Full%20rep_Lowres.pdf

3.2. Termenul „economie albastră” se referă la evoluția durabilă din punct de vedere social și ecologic a bazinelor maritime și a zonelor de coastă, pentru contracararea disparităților existente și asigurarea conservării diversității culturale și a biodiversității, ceea ce este deosebit de important în context istoric și ținând cont de viitorul Mediteranei. În acest sens, deși sunt importante, domeniile de acțiune alese în comunicare – 1. siguranța și securitatea maritimă; 2. o economie inteligentă și rezilientă; 3. o mai bună guvernare a mării – pot fi restrictive, în mod ineficace, în ceea ce privește nevoile bazinului. CESE propune o extindere suplimentară a inițiativei în domeniul biodiversității și conservării, al comunicării interculturale, precum și o strategie mai concretă pentru sprijinirea activităților productive mici și foarte mici (la scară mică), cum ar fi în domeniul pescuitului etc.

3.3. Deși sunt foarte importante, siguranța maritimă (a transporturilor), dar și, în special, aspectele legate de securitate nu se pot limita la Mediterana de Vest. Dimpotrivă, istoria geopolitică și deteriorarea actuală, împreună cu explozia crizei refugiaților în partea estică a bazinului maritim, indică necesitatea unei abordări mediteraneene globale a acestor probleme.

3.4. Acest lucru se aplică și în celelalte domenii de interes definite – creșterea economică durabilă, aspectele legate de conservarea culturală și a mediului etc. Marea Mediterană nu ar trebui să fie împărțită în vest și est. Chiar dacă acest lucru trebuie realizat din motive administrative și pentru tactici pe termen scurt, pe termen lung, planificarea strategică trebuie să abordeze bazinul în ansamblu.

3.5. CESE înțelege pe deplin că, având în vedere tensiunile geopolitice accentuate și exacerbarea conflictelor din Mediterana de Est, lansarea inițiativei pentru Mediterana de Vest ca primă etapă ar putea fi o abordare mai ușoară, mai realistă și mai rapid de realizat. Însă, dacă aceasta nu este urmată de o inițiativă analoagă pentru Mediterana de Est, există un risc semnificativ ca obiectivele stabilite să nu fie îndeplinite. Cu aceleași probleme, dar cu mult mai multe tensiuni, din cauza condițiilor geopolitice, se confruntă Mediterana de Est, pentru care ar trebui programate și aplicate reguli și politici analoage.

3.6. Deși lipsa de „dialog” dintre industrie, pe de o parte, și mediul universitar și sectorul cercetării și dezvoltării, pe de altă parte, poate fi un aspect important în abordarea șomajului (în special pe termen lung și în perioadele de creștere economică), concentrarea asupra acestui unic aspect ar fi lipsită de obiectivitate și de eficiență. Dimpotrivă, dezechilibrele economice existente (lipsa de noi locuri de muncă și rata ridicată a șomajului fiind un aspect major) și disparitățile socioeconomice în creștere în bazinul Mediteranei de Vest ar trebui abordate în contextul crizei sistemice persistente din partea de nord a regiunii și al lipsei generale a disponibilității de a realiza investiții productive.

3.7. Ori de câte ori activitatea economică interacționează puternic cu aspectele de conservare, acolo unde există externalități (macro)economice (determinate de cerere sau de ofertă), și în cazul în care suma alegerilor individuale libere generează probleme socioeconomice și de durabilitate a mediului, este necesară o intervenție politică eficace care, în perioade de internaționalizare intensificată, trebuie ajustată la nivel transnațional. În cazurile de supraexploatare a stocurilor de pește, poluare maritimă, supraurbanizare și aglomerări cu creștere ineficientă, crize economice/financiare persistente și disparități transregionale și sociale tot mai mari în interiorul și în afara UE, doctrina „eliberării forțelor pieței” nu este suficientă.

3.8. În acest sens, neajunsurile recunoscute ale cadrului existent de elaborare a politicilor din zonă, generate, în principal, de lipsa de cooperare dintre diferitele țări – comunicarea se referă la acestea atunci când discută cel de-al treilea set de provocări și lacune pentru interesele divergente și concurențiale – sunt un factor deosebit de important în abordarea disputelor de mediu, dar și socioeconomice din regiune. Acordurile bilaterale existente și viitoare dintre țările vecine din UE și din sudul Mediteranei ar trebui să fie efectiv respectate. Lipsa unei voci unitare și, prin urmare, puternice a UE privind chestiunile legate de politica externă ar putea să nu ajute în acest sens, însă, pe de altă parte, țările de pe țărmul sudic al bazinului ar trebui să se aștepte ca UE să fie principalul (dacă nu singurul) lor partener, cu un interes puternic și sincer în promovarea perspectivelor comune de dezvoltare durabilă și prosperitate în această zonă.

3.9. În afară de actuala lipsa de cooperare transnațională, o altă necesitate de coordonare a politicilor rezultă din multitudinea derutantă de inițiative și platforme cu obiective similare (dacă nu identice). Comunicarea pe care o dezbatem

se referă, de exemplu, la Strategia UE privind creșterea albastră și politica maritimă a UE ⁽¹⁴⁾, la Strategia UE pentru stimularea creșterii economice și crearea de locuri de muncă în turismul maritim și costier ⁽¹⁵⁾, la Inițiativa BLUEMED ⁽¹⁶⁾ și la „Creșterea albastră” a FAO ⁽¹⁷⁾. În plus, există și alte activități care includ ambele țarmuri ale bazinului, cum ar fi Planul de acțiune privind consumul și producția durabile și Planul de acțiune regional în domeniul transporturilor pentru regiunea mediteraneeană ⁽¹⁸⁾.

3.10. În lumina gamei largi de inițiative de orientare similară existente, CESE solicită o analiză comparativă amănunțită, care să identifice domeniile care se suprapun, permițând utilizarea inițiativelor într-un mod care să economisească resursele și să optimizeze rezultatele finale. Cele mai bune practici aplicate în alte strategii (de asemenea, în Marea Baltică) și inițiative macroregionale (cum ar fi Inițiativa insulelor inteligente) ⁽¹⁹⁾ ar trebui să fie aprofundate și să beneficieze de o atenție sporită.

3.11. Cerințele nerealiste, care limitează eficacitatea programelor europene în regiunea mediteraneeană, pe de o parte, și, pe de altă parte, birocrăția generată de frica utilizării necorespunzătoare a fondurilor UE, precum și corupția și lipsa de eficiență, în anumite cazuri, a administrației publice de pe ambele țarmuri ale bazinului au provocat deficiențe grave în absorbția fondurilor europene existente pentru Mediterana.

3.12. Pe de altă parte, Uniunea pentru Mediterana nu a reușit până acum să joace rolul pe care ar trebui să îl aibă, în pofida diferitelor proiecte care au fost anunțate. Prin urmare, intervenția sa în regiune trebuie consolidată în continuare. Inițiativele privind economia albastră ar putea avea o importanță deosebită pentru prosperitatea generală, dar trebuie să fie legate în mod eficient de structurile și cadrele existente.

4. Observații specifice

4.1. Creșterea siguranței și a securității spațiului maritim

4.1.1. Comunicarea se concentrează asupra a două domenii specifice de intervenție: (1) cooperarea dintre serviciile de pază de coastă și (2) schimbul de date și colaborarea administrativă, pentru a spori capacitatea de răspuns și de combatere a poluării marine provocate de accidente.

4.1.2. CESE consideră că este esențială consolidarea rețelelor și, prin urmare, a cooperării dintre autoritățile de supraveghere a frontierelor terestre și maritime și autoritățile de control de pe ambele țarmuri, cu asistența Frontex. Schimbul și analiza sistematică a informațiilor de către un centru supranațional de analiză a datelor sunt, de asemenea, necesare pentru a avea succes în lupta împotriva criminalității și a terorismului. Cu toate acestea, regulile „bunei guvernante”, precum și drepturile omului, atât individuale, cât și colective, trebuie luate în considerare cu atenție, în special având în vedere experiența negativă cu anumite regimuri.

4.1.3. CESE consideră că aceste două abordări bine definite reprezintă o modalitate eficientă de gestionare a problemei unui spațiu maritim mai sigur și mai protejat. Analiza obiectivelor cantitative subiacente trebuie totuși îmbunătățită, pentru supravegherea și evaluarea continuă a acestei priorități, și ar trebui depuse eforturi pentru a se asigura coordonarea și colaborarea cu instituții transnaționale globale, cum ar fi OMI ⁽²⁰⁾.

4.2. O economie albastră inteligentă și rezilientă

4.2.1. CESE este dezamăgit de faptul că partenerii sociali și organizațiile societății civile sunt, în cel mai bun caz, subreprezentate (dacă nu chiar absente în totalitate) în comunicare, deși aceste instituții ar putea fi deosebit de utile în planificarea, dar și în punerea în aplicare a politicilor și a programelor specifice, dată fiind experiența lor în abordarea situațiilor critice și capacitatea lor dovedită de a interveni direct și de a rezolva probleme socioeconomice.

⁽¹⁴⁾ A se vedea, de exemplu, ultimul raport privind Strategia de creștere albastră, SWD(2017) 128 final, la adresa: https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2017-128_en.pdf

⁽¹⁵⁾ COM(2014) 86 final.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/content/bluemed-initiative-blue-growth-and-jobs-mediterranean_en

⁽¹⁷⁾ Pentru mai multe detalii privind Inițiativa de creștere albastră a Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură, a se vedea <http://www.fao.org/3/a-mk541e/mk541e02.pdf>

⁽¹⁸⁾ A se vedea http://www.unep.org/ourplanet/june-2017/unep-publications/regional-action-plan-sustainable-consumption-and-production_si_respectiv_, https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/international/european_neighbourhood_policy/mediterranean_partnership/docs/rtap2014_2020_en.pdf

⁽¹⁹⁾ <http://www.smartislandsinitiative.eu/en/index.php>

⁽²⁰⁾ <http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>

4.2.2. Sărăcia și șomajul în rândul tinerilor se pot agrava în anii următori din cauza schimbărilor climatice, ceea ce va afecta în mod deosebit condițiile din țările din sudul Mediteranei. Ar trebui ca, în cooperare cu autoritățile locale și partenerii sociali, Comisia să întreprindă acțiuni de dezvoltare la nivel local – de exemplu, încurajarea IMM-urilor, sprijin pentru întreprinderile artisanale, acțiuni speciale pentru susținerea sectorului primar și promovarea produselor agricole și pescărești locale pe piețele europene etc. – împreună cu îmbunătățiri adecvate în educația și formarea profesională la nivel local, pentru a îmbunătăți nivelul de trai al locuitorilor și a preveni migrația. Economia albastră poate oferi venituri decente pentru mii de familii, prin abordări moderne, la scară mică și de înaltă calitate ale pescuitului, conservării și furnizării de produse pescărești.

4.2.3. Întreprinderile familiale, întreprinderile mici și foarte mici, cu structuri organizaționale tradiționale, programe și activități operaționale, reprezintă coloana vertebrală a economiilor locale de pe ambele țărmuri ale bazinului mediteranean, în special în sectoarele și industriile care constituie economia albastră. Din acest motiv, CESE consideră că, pe lângă inițiativele de susținere a antreprenoriatului inovator și avansat din punct de vedere tehnologic, este cel puțin la fel de important să se promoveze și programele pentru activități economice tradiționale.

4.2.4. În acest sens, CESE susține că trebuie consolidat al doilea set de acțiuni din cadrul acestei priorități, care se referă la clusterelor maritime. Colaborarea în rețea și sistemele de cooperare pentru producătorii mici și microproducători pot să îmbunătățească reziliența și competitivitatea prin costuri, păstrând totodată diferențierea atât de necesară a bunurilor și serviciilor pe care le oferă. Pe de altă parte, realizarea de clusterelor poate fi eficientă în sectoare specifice, în care concentrarea capitalului este esențială, cum ar fi cel al energiei regenerabile și al transportului de mărfuri. Cu toate acestea, CESE consideră că ideile privind crearea unor clusterelor, crearea incubatoarelor și promovarea planurilor de afaceri prin serviciile investitorilor providențiali sunt destul de premature, chiar și pentru economiile mai avansate din UE, ceea ce indică necesitatea de a planifica servicii de asistență clar definite, în special pentru micii producători, meșteșugari și comercianți de pe țărmul sudic al bazinului.

4.2.5. În plus, în conformitate cu cea de a 4-a prioritate strategică a raportului WWF sus-menționat, publicat recent, privind relansarea economiei Mării Mediterane, redirectionarea finanțării publice și private către valorificarea potențialului resurselor naturale din regiune este nu doar posibilă, ci și necesară. Acest demers poate genera venituri, luând în considerare totodată durabilitatea socială și de mediu, prin intermediul unor mecanisme de finanțare în ceea ce privește carbonul, precum plățile pentru servicii ecosistemice⁽²¹⁾. De exemplu, în Marea Mediterană, solul submarin se numără printre cele mai eficiente sisteme de sechestrare a carbonului, ceea ce înseamnă că investițiile publice și private în această direcție pot combina consolidarea creșterii economice locale cu contribuția la strategia globală de combatere a schimbărilor climatice.

4.3. O mai bună guvernare a mării

4.3.1. Pentru ca primul set de acțiuni – amenajarea spațială și managementul zonei costiere – să aibă succes, ar trebui adoptat așa-numitul model cvadripartit⁽²²⁾. Este necesară implicarea sporită a autorităților locale (municipalități și regiuni), a mediului universitar și a activităților de cercetare și dezvoltare, a partenerilor sociali, precum și a organizațiilor societății civile, în domeniile lor de activitate, ca urmare a cunoașterii mai bune a condițiilor socioeconomice și de mediu locale, precum și datorită flexibilității lor administrative.

4.3.2. În acest sens, interesele economice și sociale organizate pot și ar trebui să joace un rol decisiv în dezvoltarea socioeconomică a Mediteranei. Comisia, în cooperare cu Uniunea pentru Mediterana, ar trebui să invite părțile interesate din sectorul privat la consultarea privind comunicarea, garantând contribuția lor substanțială la planificare și, prin urmare, o implicare mai eficientă în punerea în aplicare a programelor și activităților relevante. În ceea ce privește pescuitul, ar trebui adoptate măsuri pentru consolidarea schemelor de gestionare comună, asigurându-se implicarea eficientă a părților interesate în procesul de luare a deciziilor.

4.3.3. Ar trebui să se pună accentul pe lipsa de cooperare dintre țările europene și cele din afara Europei, din zona Mediteranei de Vest, în special în ceea ce privește aspectele legate de securitate și imigrație, care afectează dezvoltarea economică.

⁽²¹⁾ Plățile pentru servicii ecosistemice au loc când un beneficiar sau un utilizator de servicii ecosistemice efectuează în mod direct sau indirect o plată către furnizorul serviciului respectiv. În cazul bazinului mediteranean, aceste plăți pot fi, de asemenea, avute în vedere ca o justificare ecologică pentru un transfer de fonduri dinspre țărmul nordic spre cel sudic.

⁽²²⁾ A se vedea <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/quadruple-helix.pdf>

4.3.4. Pescuitul este un factor-cheie în activitatea economică a Mediteranei și a doua cea mai importantă sursă de bogăție, după turism. CESE este de acord cu necesitatea de a planifica acțiuni specifice în această industrie – de tipul celor stabilite în al patrulea set de acțiuni, în cadrul acestei priorități. Programele ar trebui să vizeze reducerea pescuitului excesiv și dezvoltarea unor servicii de sprijin și de finanțare pentru a asigura supraviețuirea pescuitului la scară mică și dezvoltarea paralelă a comunităților de coastă. Flexibilitatea FEPAM ⁽²³⁾ trebuie sporită pentru a fi eliminate barierele dintre nivelurile administrației publice în definirea inițiativelor eficiente.

4.3.5. CESE consideră că ar trebui consolidat rolul Comisiei Generale pentru Pescuit în Marea Mediterană, pentru a se asigura adoptarea unor măsuri administrative necesare, coerente și compatibile, care să vizeze îmbunătățirea situației nefavorabile a stocurilor de pește, în strânsă cooperare și coordonare cu țările mediteraneene din afara UE.

4.4. CESE a subliniat în repetate rânduri faptul că politicile și programele pentru Mediterana puse în aplicare în ultimii douăzeci de ani au avut rezultate slabe și au lăsat neutilizate sume enorme din fondurile alocate, ca urmare a diferențelor de atitudine și a lipsei unei coordonări eficiente între instituțiile europene responsabile și guvernele naționale și administrațiile publice din țările mediteraneene din afara UE. Sprijinul puternic, asistența tehnică în acest sens, precum și o mai mare adaptabilitate din partea Comisiei sunt imperativ necesare pentru a îmbunătăți nivelul de reacție al instituțiilor din afara UE la cerințele impuse de finanțarea europeană.

4.5. Punerea efectivă în aplicare a acțiunilor prevăzute în comunicare este amenințată mai ales de birocrația excesivă, după cum reiese clar din capitolul „Guvernanța și punerea în aplicare”, dar și de implicarea unor instituții complet diferite, cu structuri și atitudini diferite, cum ar fi reuniunile ministeriale, Comisia, Uniunea pentru Mediterana etc. Este necesar un plan operațional, cu instrumente organizaționale/administrative specifice și roluri distincte.

4.6. CESE consideră că Grupul operativ pentru economia albastră, cu un plan de acțiune și competențe clar definite, ar trebui instituit imediat și corelat cu grupurile de lucru ale Uniunii pentru Mediterana. Grupul operativ ar trebui să aibă flexibilitatea necesară pentru a reacționa rapid la situații de urgență – dezastru naturale și de mediu etc. – dar și pentru a îndeplini sarcini și responsabilități specifice. CESE este precaut în evaluarea eficacității grupului operativ, care va depinde de componența sa și de implicarea directă a instituțiilor europene și a guvernelor naționale din afara UE. Prin urmare, CESE consideră că grupul operativ ar trebui să fie proiectat cu atenție de la început, cu o structură organizatorică bine definită și un sistem eficient de procese și proceduri, precum și un plan de afaceri specific, conceput în mod corespunzător.

Bruxelles, 6 decembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽²³⁾ A se vedea https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_ro pentru mai multe informații.